

УДК 802.2.879

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕФІКСАЛЬНОГО ТВОРЕННЯ ОЦІННИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Приходько Г.І., к.філол.н., доцент

Запорізький державний університет

Префікси англійської мови досить повно описані в цілому ряді робіт з англістики [1;2;4;5]. У цих роботах міститься докладний аналіз префіксів із погляду на можливість транспонувати одну частину мови в іншу. У першу чергу нас цікавлять роботи К.В. Піоттух і О.Д. Мешкова, в яких зроблений повний аналіз префіксальної системи англійської мови (проаналізовані схеми і моделі утворення різних частин мови) [1,96-98] і наведений список префіксів англійської мови (42 префікса), що беруть участь у творенні різних частин мови [4,6]

Мета цієї статті полягає в аналізі тільки тих префіксів, що утворюють похідні слова з оцінним значенням.

Із 42 префіксів, наведених у роботі К.В. Піоттух, нами було відібрано тільки 26, що беруть участь у творенні оцінних слів.

Проаналізуємо префіксальні схеми і семантичні моделі, характерні для кожної частини мови.

ІМЕННИК

У корпусі вибірки зареєстровано 17 префіксів, що зустрічаються в іменниках з оцінним значенням: under-, well-, over-, pro-, pseudo-, non-, out-, mis-, in/im-, mal-, contra-, counter-, anti-, arch-, demi-, dis-, de-. Наведені префікси, уявляється можливим розділити на три групи:

1. Префікси, що беруть участь в утворенні іменників із негативною оцінкою: under-, over-, pro-, pseudo-, out-, mis-, in/im-, mal-, contra-, arch-, de-.
2. Префікси, що беруть участь у творенні іменників із позитивною оцінкою: well-.
3. Префікси, що беруть участь в утворенні іменників як із позитивною, так і з негативною оцінкою: До цієї групи відносяться: non-, counter-, demi-, anti-.

Розглянемо схеми і семантичні моделі творення іменників за допомогою префіксів, що входять у першу групу.

1. Серед іменників із префіксом under- відокремимо одну схему Pref.+N-N, в якій є одна семантична модель, а саме: Pref._{neg.(2)}+N_{pos.}-N_{neg.}, як наприклад: underwit - недоумкувата людина (witn - intelligence; understanding; quickness of mind; clever and humorous expression of ideas; liveliness of spirit; person noted for his wit - розум; дотепність; мати живий розум).

У наведеному прикладі негативне значення префікса under- впливає на семантику вихідного слова, що містить семи позитивної оцінки, і витискає їх. У результаті цього процесу похідне слово одержує негативно-оцінне значення, тобто такий префікс додає слову протилежне значення і його можна вважати префіксом оператором заперечення [3,163-164]

2. В іменниках із префіксом over- виділяється одна схема Pref.+N-N. У цій схемі можна відокремити одну семантичну модель: Pref._{neg.(2)}+N_{neutr.}-N_{neg.}. Наприклад: overdose- занадто велика, шкідлива доза (dosen - amount (of medicine/drug) taken at one time - доза, прийом; порція; інгредієнт, що додається до вина). У нашому прикладі негативна оцінка похідного іменника зумовлена тим, що префікс має значення "to excess, too much", що в цьому випадку є негативним.

Впливаючи на вихідне слово, префікс вносить сему негативної оцінки в семантичну структуру останнього.

3. Наступним префіксом першої групи є префікс pro-. На думку ряду вчених, іменники з префіксом pro- мають негативне значення. Наприклад: pro-marketeer - прихильник вступу Англії в Спільний ринок [2,107;6,142]. Ми вважаємо, що крім згаданого факту, негативна оцінка цього слова пояснюється ще і тим, що вихідне слово містить понятійно зумовлену оцінку, що в похідному слові модифікується префіксом pro-, тобто семантична модель має такий характер: Pref._{neutr.(2)}+N_{neutr.}-N_{neg.}

4. Іменники з префіксом pseudo- утворюються за схемою Pref.+N-N, в якій виділяється одна семантична модель Pref._{neg.}+N_{neutr.}-N_{neg.}, як наприклад: pseudoscience - псевдонаука (sciencen - the study of knowledge which depends on testing facts and stating general natural laws - наука). Негативна оцінка похідного слова зумовлена тим фактом, що префікс має негативне значення. У результаті його взаємодії з вихідним словом відбувається зміна знака оцінки останнього і тим самим знака оцінки похідного слова, що стає негативно-оцінним.

5. Іменники з префіксом out- утворюються за схемами: 1. Pref.+V-N. 2. Pref.+N-N.

У першій схемі опишемо одну семантичну модель: Pref._{neutr.(2)}+V_{neg.}-N_{neg.}, як наприклад: outbreak - вибух; спалах (гніву); початок чого-небудь поганого (breakv - (cause to) go or come into two or more separate parts as the result of force, a blow or strain (but not cutting); (cause to) be separate or discontinuous because of force or strain; make smth. useless by injuring an essential part (of a machine, apparatus; etc.); make neither a profit nor a loss; act in opposition to infringe; interrupt or destroy the continuity of; end the operation or duration of; go away suddenly or abruptly; give up - ламати; розбивати; розоряти; порушувати що в його семантичну структуру вносяться негативні семи, що містяться у вихідному слові. Префікс не впливає істотно на формування негативної оцінки похідного слова, він її лише модифікує,

У другій схемі виділяються дві семантичні моделі, а саме:

1. Pref._{neutr.(1)}+N_{neutr.}-N_{neg.} Наприклад: outcry - голосний елемент (страху, жаху); публічний протест (проти насильства) (cry- loud sound of fear, pain grief etc.; word spoken loudly to give information; watch-word or phrase used for a principle or cause; fit of, weeping - лемент; плач; благання; клич; гасло). У семантичній структурі вихідного слова є семи понятійно зумовленої оцінки, що і обумовлюють негативно-оцінне значення похідного іменника. Префікс out- у цьому випадку є префіксом-модифікатором, тому що він модифікує негативне значення похідного слова.

2. Pref._{neutr.(3)}+N_{neg.}-N_{neg.}, як наприклад: outrage - грубе порушення закону; наруга; насильство; образа (ragen - wild uncontrollable anger - лють, шалений гнів). Негативна оцінка похідного слова в такому випадку залежить від вихідного, що має негативно-оцінне значення. І в цьому випадкові, префікс є модифікатором, тому що лише підсилює негативну оцінку похідного слова.

6. Наступним префіксом є mis-. Іменники з цим префіксом утворюються за схемою Pref.+N-N, в якій виділяються семантичні моделі:

1. Pref._{neg.(1)}+N_{neutr.}-N_{neg.} наприклад: misadventure - нещастя, нещасливий випадок (adventuren - strange or unusual happening, esp. an exciting or dangerous journey or activity; risk; danger - пригода; ризиковане підприємство, ризик; авантюра). Негативна оцінка в даному слові виникає під впливом негативного префікса, що змінює оцінку похідного слова з нульової на негативну.

2. Pref._{neg.(3)}+N_{neutr.}-N_{neg.}, як наприклад: misdeed - злочин; злодіяння; помилка (deedn - smth. done, act; (legal) written or printed signed agreement, esp. about ownership or rights, - дія; справа; факт; подвиг; документ). Як і в попередньому випадку, негативна оцінка похідного іменника зумовлена негативним префіксом mis-, що змінює значення похідного слова на негативне.

3. Pref._{neg.(4)}+N_{pos.}-N_{neg.}, як наприклад: misfortune - лихо; невдача; нещастя (fortunen - chance; prosperity; success; great sum of money - удача; щастя; багатство; стан). Негативно-оцінне значення похідного слова зумовлено негативним значенням префікса, що, взаємодіючи з вихідним словом, вносить семи негативної оцінки в семантичну структуру похідного слова, надаючи йому негативного значення.

Таким чином, префікс mis- можна віднести до префіксів-операторів заперечення.

7. Іменники з префіксом in-/im- утворюються за схемою Pref.+N-N, у якій є дві семантичні моделі: 1. Pref._{neg.}+N_{neutr.}-N_{neg.}, як наприклад: imbalance - відсутність рівноваги; невідповідність; нестійкість (balancen - state of steadiness in which, all parts are equal or proper weight; an instrument for weighing things by seeing whether the amounts in two handing pans are equal - ваги; рівновага). Негативне значення похідного слова зумовлено префіксом, що має негативне значення. Цей факт відзначається цілим рядом лінгвістів [2,110;6;22].

2. Pref._{neg.}+N_{pos.}-N_{neg.} Наприклад: inability - нездатність, неможливість (abilityn- power and skill to do smth; cleverness; intelligence; special national power to do smth. well; talent- здатність; уміння; талант; дарування). Префікс in-, що має негативне значення, взаємодіючи з вихідним словом, витискає позитивні родини, наявні в семантичній структурі останнього і привносить туди родини негативної оцінки, що й обумовлює негативне значення похідного слова. Такий префікс є префіксом-оператором заперечення.

8. Іменники з префіксом mal- творяться за схемою Pref.+N-N, в якій виділяється одна семантична модель: Pref._{neg.}+N_{neutr.}-N_{neg.} Наприклад: maladministration - погане керування (administrationn - management of affairs; that part of the Government which manages public affairs; the administering of justice, an oath, a sacrament, relief, a remedy, a, punishment - керування справами; адміністрація; уряд; правосуддя.

Негативного значення похідне слово набуває через те, що префікс *taï-* має негативне значення і є префіксом-оператором заперечення, тим самим зумовлюючи негативну оцінку похідного іменника.

9. Іменники з префіксом *contra-* творяться за схемою $\text{Pref.} + \text{N-N}$, де виділяється одна семантична модель: $\text{Pref.}_{\text{neg.}} + \text{N}_{\text{neutr.}} - \text{N}_{\text{neg.}}$, як наприклад: *contraband* - контрабанда (*bandn* - group of persons doing smth. together under a leader and with a common purpose - загін, група).

Негативна оцінка похідного слова з'являється внаслідок того, що цей префікс є префіксом-оператором заперечення, тобто він змінює знак оцінки похідного слова, який стає негативним.

10. Іменники з префіксом *arch-* утворюються за схемою $\text{Pref.} + \text{N-N}$, в якій виділяється одна семантична модель, а саме: $\text{Pref.}_{\text{neg.}} + \text{N}_{\text{neg.}} - \text{N}_{\text{neg.}}$. Наприклад: *arch-rogue* - страшенний негідник (*roguen* - scoundrel; rascal - шахрай; негідник).

Негативна оцінка в похідному слові виникає за рахунок того, що і префікс, і вихідне слово мають негативне значення. Префікс у наведеному випадкові є префіксом-модифікатором, бо він підсилює негативну оцінку похідного слова.

11. Іменники з префіксом *dis-* мають одну схему творення: $\text{Pref.} + \text{N-N}$. У цій схемі виділяється одна семантична модель: $\text{Pref.}_{\text{neg.}} + \text{N}_{\text{pos.}} - \text{N}_{\text{neg.}}$, як наприклад: *disapproval* - несхвалення (*approvain* - feeling, showing or saying, that one is satisfied, that smth. is right, that one agrees to smth. - схвалення; сприятлива думка).

Поява негативної оцінки в похідному слові зумовлена тим фактом, що префікс *dis-*, належачи до префіксів-операторів заперечення, закреслює позитивне значення вихідного слова, вносячи семи негативної оцінки в семантичну структуру похідного іменника.

12. Іменники з префіксом *de-* творяться за схемою $\text{Pref.} + \text{N-N}$, в якій можна виділити одну семантичну модель: $\text{Pref.}_{\text{neg.}} + \text{N}_{\text{pos.}} - \text{N}_{\text{pos.}}$, як наприклад: *demerit*-нестача; дефект; дурна риса (*meritn* - quality or fact of deserving well; worth; excellence; quality, fact, action, etc., that deserves reward - заслуга, гідність).

Префікс *de-* є префіксом-оператором заперечення. Він заперечує позитивне значення вихідного слова і додає похідному слову протилежного значення.

Далі розглянемо префікси, що входять у другу групу, тобто префікси, котрі беруть участь в утворенні іменників із позитивною оцінкою. У цій групі виділяємо всього один префікс *well-*.

Іменники з префіксом *well-* утворюються за схемою $\text{Pref.} + \text{N-N}$, де можна виділити одну семантичну модель, а саме: $\text{Pref.}_{\text{pos.}(1)} + \text{N}_{\text{neutr.}} - \text{N}_{\text{pos.}}$, наприклад: *well-being* - благополуччя, (*beingn* - existence - буття, існування, життя).

Цей префікс має позитивне значення, під впливом якого в семантичній структурі похідного слова з'являються семи позитивної оцінки, і слово в цілому набуває позитивного значення, тобто такий префікс є оператором оцінки.

Тепер проаналізуємо префікси третьої групи, або префікси подвійної оцінки.

1. Іменники з префіксом *non-* творяться за схемою $\text{Pref.} + \text{N-N}$. У цій схемі можливо виділити дві семантичні моделі: 1. $\text{Pref.}_{\text{neg.}(1)} + \text{N}_{\text{neg.}} - \text{N}_{\text{pos.}}$.

Наприклад: *non-aggression* - той, що не має агресивних намірів, планів (*aggressionn* - unprovoked hostility, often beginning a quarrel or war - напад, агресія). Позитивна оцінка похідного слова зумовлена тим фактом, що негативне значення префікса заперечує негативне значення вихідного слова, тобто відбувається нейтралізація негативного значення, у результаті чого у похідного слова з'являється позитивне значення.

2. $\text{Pref.}_{\text{neg.}(1,2)} + \text{N}_{\text{neutr.}} - \text{N}_{\text{neg.}}$ *nonsense* - дурниця; казна-що; нісенітниця; абсурд; навіженство (*sensen* - anyone of the special powers of the body which a person is conscious of things; normal state of mind; appreciation or understanding of the value or worth (of); consciousness (of); power of judging; meaning; general feeling or opinion among a number of people - почуття; відчуття; свідомість; розум). Негативно-оцінне значення в похідному слові виникає під впливом негативного значення префікса *non-*, тобто останній є префіксом-оператором заперечення.

2. Наступним префіксом цієї групи є *counter-*. Серед іменників із таким префіксом можна виділити одну схему $\text{Pref.} + \text{N-N}$ в якій є дві семантичні моделі: 1. $\text{Pref.}_{\text{neg.}(2)} + \text{N}_{\text{pos.}} - \text{N}_{\text{neg.}}$ як наприклад: *counterrevolution*-контрреволюція (*revolution* - great social change - революція). Негативна оцінка в нашому випадкові зумовлена тим, що префікс має негативне значення. У результаті взаємодії з вихідним словом змінюється знак оцінки похідного слова під впливом негативного значення префікса.

2. Pref._{neutr.}(1)+N_{pos.}-N_{pos.}, як наприклад: counter-attack- контратака (attackn violent attempt to hurt, overcome, defeat; adverse criticism in speech or writing - атака; настання; критика). Позитивна оцінка похідного слова залежить від вихідного, що має понятійне обумовлену оцінку.

У першому випадкові префікс counter- впливає на формування оцінки, оскільки є префіксом-оператором оцінки. У другому випадкові префікс не впливає на появу оцінки в похідному слові, він лише модифікує її, тобто тут префікс counter- є префіксом-модифікатором.

3. Іменники з префіксом anti- творяться за схемою Pref.+N -N, в якій виділяються дві семантичні моделі:

1. Pref._{neg.}+N_{pos.}-N_{neg.}, як наприклад: anti-hero - антигерой (heron - person reflected to bravery or noble qualities; chief person in a poem, story, play - герой). Негативна оцінка похідного іменника залежить від префікса, що заперечує позитивне значення вихідного слова, вносячи в семантичну структуру похідного слова семи негативної оцінки.

2. Pref._{neg.}+N_{neg.}-N_{pos.}, як наприклад: anti-fascist - антифашист (fascistn - suppoter of fascism- фашист). Позитивне значення похідного слова виникає в результаті того, що негативне значення префікса заперечує негативне значення вихідного слова, тобто нейтралізує його, тим самим надаючи похідному слову позитивного значення.

4. Останнім префіксом у третій групі є префікс demi-. іменники з цим префіксом творяться за схемою Pref.+N-N, де можна виділити дві семантичні моделі: 1. Pref._{neutr.}(1)+N_{pos.}-N_{pos.}. Наприклад: demi-god - напівбог (godn - being regarded or worshipped as having power over nature and control over human affairs; the Supreme Being, creator and ruler of the universe - бог). Виникнення позитивної оцінки обумовлено вихідним словом, що має позитивне значення. Префікс у цьому випадкові особливого впливу на появу позитивної оцінки не має, він її лише модифікує.

2. Pref._{neg.}(2)+N_{neutr.}(pos)-N_{neg.}, як наприклад: demirep - жінка сумнівної поведінки (reputationn - the general opinion about the character, qualities of smb. or smth., the degree to which one is well thought of - репутация; добре ім'я). Поява негативної оцінки в. похідному іменникові зумовлена тим, що одне зі значень префікса є негативним ("не дуже хороша якість"). Під впливом цього значення в семантичній структурі похідного слова з'являються семи негативної оцінки і слово набуває негативне значення. У даному випадку префікс demi- є префіксом-оператором оцінки.

У такий спосіб усі префікси іменників з оцінним значенням можуть бути поділені на дві групи: 1. префікси-оператори оцінки. Сюди входять: under-, over-, pseudo-, mis-, in-/im-, mal-, contra-, anti-, dis-, de-, well-, non-, counter-, demi-. 2. префікси модифікатори оцінки. Сюди відносяться такі префікси: pro-, out-, arch-.

ПРИКМЕТНИК

У корпусі вибірки зареєстровано 13 префіксів, що зустрічаються в прикметниках з оцінним значенням: under-, over-, super-, ultra-, un-, non-, hyper-, in-/im-(il-,ir-), mal-, a-, ex-, anti-, dis-.

Ці префікси можна розподілити на три групи:

1. Префікси, що творять прикметники тільки з негативною оцінкою: under-, ultra-, hyper-, un-, in-/im- (il-,ir-), mal-, a-, ex-, dis-.

2. Префікси, що творять прикметники із позитивною оцінкою: supers-.

3. Префікси, що творять прикметники як із позитивної, так і з негативною оцінкою. Сюди відносяться: over-, anti-, non-.

У першій групі існують такі схеми і семантичні моделі утворення прикметників із негативною оцінкою.

1. Серед прикметників із префіксом under- є одна схема Pref.+Adj.-Adj., В якій виділяється одна семантична модель: Pref._{neg.}(2,3)+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}, як наприклад underprivileged - позбавлений привілеїв, прав; дискримінований (privilegedAdj. - having, granted; those who enjoy the advantages of the best education, of wealth and secure social position - привілейований) Негативна оцінка в цьому слові обумовлена негативним значенням префікса, що є префіксом-оператором заперечення.

2. Прикметники з інфіксом ultra- творяться за схемою Pref.+Adj.-Adj., де можна виділити дві семантичні моделі: 1. Pref._{neg.}(3)+Adj._{neg.}-Adj._{neg.} Наприклад: ultraconservative- ультраконсервативний (conservative_{adj.} - favouring the established order of society; not liking change – консервативний; реакційний). Негативна оцінка в такому випадкові зумовлена як вихідним словом, що має семи негативної оцінки у своїй семантичній структурі, так і негативним значенням префікса. Зауважимо, що префікс ultra-є префіксом-модифікатором, бо він підсилює негативне значення, яке з'являється в похідному слові.

2. Pref._{neg.}(3)+Adj._{neutr.}-Adj._{neg.}, як наприклад ultramodern - суперсучасний, у край сучасний (modern_{adj.} – of the present or recent times; new and up-to-date - сучасний, новий). У наведеному вище прикладі поява

негативної оцінки в похідному слові викликана негативним значенням префікса, що, взаємодіючи з вихідним словом, змінює знак оцінки похідного слова. І в цьому випадкові префікс є модифікатором оцінки похідного слова.

3. Прикметники з префіксом *hyper-* творяться за схемою *Pref.+Adj.-Adj.*, в якій виділяється одна семантична модель: *Pref._{neg.(2)}+Adj._{neg.}-Adj._{neg.}*, як наприклад: *hypercritical-* занадто суворий; причепливий (*critical_{adj.}* of or at a crisis; finding fault; very serious or dangerous – критичний, небезпечний; загрозливий). Негативна оцінка похідного прикметника зумовлена як префіксом, що має негативне значення, так і вихідним словом, семантична структура якого містить семи негативної оцінки. Префікс у цьому випадкові підсилює оцінку похідного слова, тобто є префіксом-модифікатором.

4. Прикметники з префіксом *un-* утворюються за схемою *Pref.+Adj.-Adj.*, де можна виділити такі семантичні моделі: 1. *Pref._{neg.(1)}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}*, як наприклад: *unhappy* - нещасливий (*happy_{adj.}* fortunate; lucky; feeling or expressing pleasure, contentment, satisfaction; pleased; well suited to the situations - щасливий; удалий; веселий; задоволений). У цьому випадкові негативна оцінка залежить від префікса, що додає похідному слову негативне значення.

2. *Perf._{neg.(2)}+Adj._{neg(pos.)}-Adj._{neg.(pos.)}*. Розглянемо наступний приклад: *unapprehensive* - нетямущий; нехитлий; безстрашний (*apprehensive_{adj.}* - uneasy; worried; understandable - повний страху; тямущий; кмітливий). Знак оцінки похідного слова залежить від того, які значення префікса і вихідного слова взаємодіють. При взаємодії негативного значення префікса ("deprive of") і позитивного значення вихідного слова "understandable" у похідному слові виникає негативна оцінка під впливом негативного префікса. У результаті ж взаємодії негативного значення префікса з негативним значенням вихідного слова ("uneasy", "worried") відбувається нейтралізація останнього і похідне слово одержує позитивну оцінку. В обох випадках префікс *un-* є префіксом-оператором оцінки [2,112:6, 203]

5. Прикметники з префіксом *in-/im-(il-,ir-)* творяться за схемою *Pref.+Adj.-Adj.*, в якій можна виділити такі семантичні моделі: 1. *Pref._{neg.}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}*, як наприклад: *illogical* - нелогічний (*logical_{adj.}* - in accordance with the rules and science of logic; having or showing good reasoning; sensible - логічний; послідовний). Поява негативної оцінки в похідному слові зумовлена тим, що префікс має негативне значення і є префіксом оператором негативної оцінки.

2. *Pref._{neg.}Adj._{neutr.}-Adj._{neg.}*, наприклад: *irregular* - неправильний; розпущений; безладний (*regular_{adj.}* systematic; coming, happening, done again and again at even intervals; properly qualified; conforming to a standard of etiquette, having normal infections; found by; living under religious rule; ordinary; normal - правильний; нормальний; регулярний; звичайний; кваліфікований; відповідний до етикету; формальний). У такому випадкові поява негативно-оцінного значення в похідному слові також зумовлена префіксом, під впливом котрого і з'являються семи негативної оцінки в структурі похідного прикметника.

3. *Pref._{neg.}+Adj._{neg.}-Adj._{pos.}*, як наприклад: *ireproachable* - бездоганний; бездоганний (*reproachable_{adj.}* - disgraceful; faultful - ганебний; той хто заслуговує докорів). Виникнення позитивної оцінки в похідному слові відбувається внаслідок того, що негативний префікс заперечує негативне значення вихідного слова і нейтралізує його, у результаті чого похідне слово одержує позитивну оцінку. І в цьому випадкові префікс *ir-* є префіксом-оператором оцінки.

6. Наступним префіксом цієї групи є *mal-* Прикметники з цим префіксом творяться за схемою *Pref.+Adj.-Adj.*, в якій виділяється одна семантична модель, а саме: *Pref._{neg.(2,4)}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}*, як наприклад: *malcontent* – незадоволений (*content_{adj.}* - not wanting more; satisfied with what he has; willing or ready (to do smth) - задоволений; згодний).

Негативне значення префікса *mal-* ("not") заперечує позитивне значення вихідного слова й у результаті цього в похідному слові з'являється негативна оцінка.

Розглянемо ще один приклад: *malodorous* - смердючий; (*odorous_{adj.}* - fragrant - духмяний, що гарно пахне). Негативне значення похідного слова зумовлене тим, що під впливом негативного значення префікса *mal-* ("badly") у семантичній структурі слова з'являються негативно-оцінні семи. Префікс *mal-* можна віднести до групи префіксів-операторів оцінки.

7. Прикметники з префіксом *a-* творяться за схемами: 1. *Pref.+N-Adj.* 2. *Pref.+Adj.+Adj.*

У першій схемі виділяється одна семантична модель:

Pref._{neg.(1,2)}+N_{neg.}-Adj._{neg.}, як наприклад: *amiss* - поганий; неправильний; зрадливий (*missn* - failure to hit; catch, hold - промах; осічка; відсутність; утрата). У цьому прикладі негативна оцінка похідного прикметника зумовлена як префіксом, що має негативне значення, так і вихідним словом, семантична структура якого містить семи негативної оцінки. Префікс *a-* у нашому випадкові підсилює негативне значення вихідного слова.

2. Друга схема характеризується двома семантичними моделями:

1. Pref._{neg.(1,2)}+Adj._{pos.}Adj._{neg.}, як наприклад: amoral-аморальний (moral_{adj.} - concerning or based on the difference between right and wrong or good and evil; keeping exactly to what is (considered by society) to be good or acceptable in behaviour- мораль, моральність. Як свідчить наведений приклад, негативний префікс а заперечує позитивне значення вихідного слова, у результаті чого в похідному слові формується негативна оцінка.

2. Pref._{neg.(1)}+Adj._{neutr.}-Adj._{neg.}, як наприклад: atypical - нетиповий; відхилення від загальноприйнятого стандарту (typical_{adj.} — consisting or having the nature of a type; symbolic- типовий; символічний). Негативна оцінка похідного слова в даному прикладі формується під впливом негативного префікса а-. Таким чином, можна сказати, що префікс а- не тільки підсилює негативну оцінку, але і впливає на її появу в похідному слові, оскільки є префіксом-оператором оцінки.

8. Прикметники з префіксом ex- творяться за схемою Pref.+Adj.-Adj., в якій виділяється одна семантична модель: Pref._{neg.(3)}+Adj._{neutr.}-Adj._{neg.}, як наприклад: exanimate - неживий; млявий (animate_{adj.} - living; lively - живий; оживлений). Негативна оцінка в похідному слові з'являється під впливом того, що одне зі значень префікса ex- є негативним.

Цей префікс може бути віднесений до групи префіксів-операторів оцінки.

9. Останнім префіксом у першій групі є префікс dis-. прикметники з цим префіксом творяться за схемою Pref.+Adj.-Adj., в якій виділяється одна семантична модель, а саме: Pref._{neg.(1,2,6,7)}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}. Наприклад: 1. disobedient - неслухняний (obedient_{adj.} - doing, willing to (do, what one is told, to do - слухняний). 2. dishonest - нечесний; шахрайський; несумлінний (honest_{adj.} - not telling lies; not cheating or stealing; straightforward;- чесний; правдивий; щирий). 3. disagreeable - неприємний; непривітний, (agreeable_{adj.} - pleasing; giving pleasure; ready to agree - приємний; милий; висловлюючий згоду). 4. disgruntled - незадоволений; роздратований (gruntled_{adj.} - (made) contented or satisfied; placated - задоволений; спокійний). Як видно з наведених вище прикладів, негативна оцінка похідних слів зумовлена негативними значеннями префікса (1. the negative; 2. reverse, opposite of; 6. not; 7. completely), тобто префікс dis- може бути віднесений до групи префіксів-операторів негативної оцінки.

У другу групу входить усього лише один префікс super-. Прикметники з цим префіксом утворюються за схемою Pref.+Adj.-Adj., в якій виділяється одна семантична модель - Pref._{pos.(1)}+Adj._{pos.}-Adj._{pos.}, як наприклад: superfine - найтонший; надто гарний (fine_{adj.} - bright; clear; enjoyable; splendid; delicate; slender - тонкий; витончений; прекрасний; делікатний).

Позитивна оцінка в похідного слова зумовлена наявністю семи позитивної оцінки в семантичній структурі вихідного слова, і тим, що цей префікс має позитивне значення. Необхідно відзначити, що префікс super- модифікує значення похідного прикметника, тобто його можна віднести до префіксів-модифікаторів оцінного значення. Також відзначимо, що більшість слів із цим префіксом містять кількісну, а не якісну оцінку, що не є предметом нашого дослідження.

Тепер розглянемо префікси, що входять у третю групу, або префікси подвійної оцінки.

1. Прикметники з префіксом over- утворюються за схемою Pref.+Adj.-Adj., в якій виділяються дві семантичні моделі:

1. Pref._{pos.(2)}+Adj._{pos.}-Adj._{pos.}, як наприклад: overabundant - надлишковий, зайвий (abundant_{adj.} - more than enough; plentiful; well supplied with - рясний; багатий; багатий). Позитивна оцінка похідного прикметника зумовлена як префіксом, так і вихідним словом, оскільки обидва компоненти містять позитивні семи. У цьому випадкові префікс модифікує позитивне значення вихідного слова, будучи префіксом-модифікатором

2. Perf._{neg.(2)}+Adj._{neg.}-Adj._{neg.}, як наприклад: overjealous – надто ревнивий (jealous_{adj.} - (often derog.) wanting to keep what one has; possessive wanting to get what someone else has- envious - ревнивий; заздрий). У такому прикладі негативна оцінка похідного слова залежить від вихідного слова, що містить семи негативної оцінки у своїй семантичній структурі, і префікса, що має негативне значення. Префікс over-, як і в попередньому випадкові, модифікує негативне значення вихідного слова, оскільки є префіксом-модифікатором. Необхідно відзначити, що оцінку, яка виникає в словах із префіксом over- можна назвати контекстуально залежною, оскільки значення "to excess, too much" може мати як позитивне, так і негативне за змістом, залежності від знака оцінки вихідного слова .

2. Прикметники з префіксом anti- утворюються за схемами: 1. Pref.+Adj.-Adj. 2. Pref.+N-Adj.

У першій схемі виділяються дві семантичні моделі: 1. Pref._{neg.}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}, як наприклад: antipathetic-антипатичний; відразливий (pathetic_{adj.} - causing a feeling of pity or sorrow - зворучивилий) Префікс anti-, що має негативне значення, заперечує позитивне значення вихідного слова, міняючи тим самим знак оцінки похідного прикметника.

2. Pref._{neg.}+Adj._{neutr.}-Adj._{neg.}, як наприклад: antisocial-антигромадський; нетовариський(social_{adj.} concerning human society or its organization; based on rank in society; shared with friends; forming groups or living together by nature -суспільний; соціальний). Негативна оцінка похідного слова залежить у цьому випадкові, від префікса, під впливом якого в семантичній структурі похідного прикметника з'являються семи негативної оцінки. Виходить, префікс anti- є префіксом-оператором оцінки.

У другій схемі можна виділяються також дві семантичні моделі:

Pref._{neg.}+N_{pos.}-Adj._{pos.}, як наприклад: anti-thief дії, спрямовані на запобігання злочинів (злочинства) (thief-person who steals, esp. secretly and without violence- злодій). Позитивне значення в похідному слові з'являється за рахунок нейтралізації негативного значення вихідного слова, що відбувається в результаті заперечення префіксом значення основи.

Pref._{neg.}+N_{pos.}-Adj._{neg.}, як наприклад: anti-progress-непрогресивний (progress - advance; journey onward; continual improvement or development - прогрес; рух уперед; досягнення; успіхи). Негативна оцінка виникає в похідному слові під впливом префікса anti-, що має негативне значення. Таким чином, і в таких випадках цей префікс є префіксом-оператором оцінки.

Прикметники з префіксом non- творяться за схемою Pref.+Adj.-Adj., в якій є дві семантичні моделі: 1. Perf._{neg.(1)}+Adj._{neg.}-Adj._{pos.}, як наприклад: nonaggressive - неагресивний; миролюбний (aggressive_{adj.} - (derog.) always ready to quarrel or attack; threatening- агресивний). префікс non- що має негативне значення, взаємодіє з вихідним словом, що також має негативне значення, і нейтралізує останнє. У результаті нейтралізації негативного значення вихідного слова і відбувається виникнення позитивного значення в похідному слові.

2. Pref._{neg.(2)}+Adj._{pos.}-Adj._{neg.}, як наприклад nonessential - несуттєвий (essential_{adj.} -necessary; most important or most notable - істотний; цінний; дуже важливий). Як впливає з наведеного прикладу, негативна оцінка в похідному слові з'являється під впливом префікса, що має негативне значення. Виходить, цей префікс є префіксом-оператором оцінки.

Отже, усі префікси прикметників можуть бути поділені на дві групи: 1. префікси-оператори оцінки. Сюди відносяться: under-, un-, in-/im-, mal-, a-, ex-, dis-, anti-, non-, 2. Префікси-модифікатори оцінки. Сюди входить: ultra-, hyper-, super-, over-.

ДІЄСЛОВО

У корпусі вибірки зареєстровано 12 префіксів, що зустрічаються в дієсловах із позитивної або негативної оцінкою: under-, over-, un-, out-, mis-, counter-, co-, en-, ex-, be-, dis-, de-.

На відміну від суфіксів префікси дієслів з оцінним значенням можуть бути розділені на три групи:

1. Префікси, що беруть участь у творенні дієслова з негативною оцінкою: under-, mis-, de-.
2. Префікси, що беруть участь у творенні дієслова з позитивною оцінкою: co-.
3. Префікси подвійної оцінки: over-, un-, out-, counter-, en-, ex-, be-, dis-.

Проаналізуємо схеми і семантичні моделі утворення дієслів за допомогою префіксів, першої групи.

1. Дієслова із префіксом under- творяться за схемою Pref.+V-V, в якій є дві семантичні моделі: 1. Pref._{neg.(2)}+V_{pos.}-V_{neg.}, як наприклад: undernourish - недогодовувати (nourish - keep smb. alive and well with food; make well and strong; have or encourage (feelings); improve (land) with manure - харчувати, добре годувати; плекати надію). Негативна оцінка в похідному дієслові з'являється завдяки взаємодії негативного значення префікса з вихідним словом. Під впливом префікса в семантичну структуру похідного дієслова вносяться семи негативної оцінки, а семи позитивної оцінки витискаються.

2. Друга семантична модель має такий характер: Pref._{neg.(2)}+V_{neutr.}-V_{neg.}. Наприклад: underestimate - недооцінювати (estimate - for a judgement about; calculate the cost; value - оцінювати; складати кошторис). Негативна оцінка в наведеному дієслові виникає в результаті взаємодії негативного префікса з вихідним словом. Під впливом негативного префікса в похідному слові з'являються семи негативної оцінки, що зумовлюють негативно-оцінне значення всього слова. Цей префікс є префіксом-оператором оцінки.

2. Дієслова із префіксом mis- творяться за схемою Pref.+V-V, в якій можна виділити такі семантичні моделі: 1. Pref._{neg.(1)}+V_{neutr.}-V_{neg.}, як наприклад: misbehave - погано поводитися (behave - act; conduct oneself; work; function -находити; поводитися). Негативна оцінка похідного дієслова визначається префіксом, що має негативне значення і є оператором оцінки. 2. Pref._{neg.(4,5)}+V_{pos.}-V_{neg.}. Наприклад: mistrust – не довіряти; сумніватися; підозрювати (trust - to believe in the honesty and worth of; have faith in - довіряти; покладатися на кого-небудь). Як і в попередньому випадкові, негативна оцінка похідного дієслова визначається префіксом mis-, що, взаємодіючи з вихідним словом, змінює знак оцінки похідного

слова, надаючи йому негативне значення. І в цьому випадкові префікс *mis-* є префіксом-оператором оцінки.

3. Дієслов із префіксом *de-* формуються за схемами: 1. Pref.+Adj.-V. 2. Pref.+N-V. 3. Pref.+V-V.

У першій схемі виділяється одна семантична модель: Pref._{neg}+Adj._{neg}-V_{neg}, як наприклад: *debase* - принижувати гідність; псувати; знижувати якість, цінність; підробляти (гроші) (*base_{adj}* - (of people-actions, etc.) low; dishonourable низький; низинний; підлий). У нашому випадкові негативно-оцінне значення в похідному слові з'являється в результаті взаємодії префікса, що має негативне значення, і вихідного слова, у семантичній структурі якого є сема негативної оцінки. Префікс *de-* істотно впливає на виникнення оцінки не має, він лише підсилює її, оскільки є префіксом-модифікатором.

2. У другій схемі можливо виділення трьох семантичних моделей:

1. Pref._{neg}+N_{neutr}-V_{neg}, як наприклад: *deform* — нівечити; спотворювати (думку) (*form* - shape; appearance; a kind; sort; an official printed paper with spaces in which to answer questions; condition of skill and fitness for taking part in sport; spirits -форма; зовнішній вигляд; різновид). Поява негативної оцінки в похідному дієслові зумовлено негативним значенням префікса, що впливає на вихідне слово, у результаті чого відбувається пейорація значення.

2. Pref._{neg}+N_{pos}-V_{neg}, як наприклад: *defame* - ганьбити (*fame* - condition of being known or talked about by all; what people say (esp. good) about smb. — слава; відомість). Як і в попередньому випадкові, тут відбувається пейорація значення під впливом префікса *de-*, що має негативне значення. І в першому, і в другому випадках такий префікс є префіксом-оператором оцінки.

3. Pref._{neg}+N_{neg}-V_{neg}. Наприклад: *defraud*- обманювати; віманювати що -небудь. (*fraud* - (an act of) deceitful behavior for the purpose of gain, which may be punishable by law; dishonestly; (derog.) a person who pretends or claims to be what he/she is not - обман; шахрайство; шахрай; ошуканець). Тут негативна оцінка зумовлена як префіксом, так і вихідним словом, що мають негативне значення. Тут префікс є лише модифікатором негативного значення похідного слова.

3. У третій схемі виділяються дві семантичні моделі:

1. Pref._{neg}+V_{neutr}-V_{neg}. Наприклад: *degenerate* - вироджуватися; погіршуватися (*generate* - cause to exist or occur; produce - породжувати; викликати; робити). У цьому випадку префікс *de-* є префіксом-оператором оцінки і під його впливом у семантичній структурі похідного слова з'являються семантичні оцінки.

2. Pref._{neg}+V_{pos}-V_{neg}, як наприклад: *dehumanize* -робити грубим, варварським (*humanize* - to make or become human or humane - олюднювати; зм'якшувати; ставати гуманним). Як і в попередньому прикладі, негативна оцінка похідного слова зумовлена префіксом-оператором оцінки, що, взаємодіючи з вихідним словом, витискає семантичну оцінку із семантичної структури останнього, у результаті цього похідне слово набуває значення негативної оцінки.

У другій групі є один префікс *co-*.

Дієслова із цим префіксом формуються за схемою Pref.+V-V, де виділяється одна семантична модель Pref._{pos}+V_{neutr}-V_{pos}, як наприклад: *coexist* - співіснувати (*exist* - be; have being; be real; continue living - існувати; бути, жити; знаходитися). Позитивна оцінка в похідному слові виникає під впливом префікса, що має позитивне значення і є префіксом-оператором оцінки.

Тепер розглянемо префікси, що входять у третю групу (префікси подвійної оцінки).

Дієслова із префіксом *over-* формуються за схемами: 1. Pref.+V-V.

2. Pref.+N-V.

У першій схемі засередимо увагу на одній семантичній моделі Pref._{neg(2)}+V_{neutr}+V_{neg}, як наприклад: *overspend* - смітити грошима (*spend* - to give out (esp. money) in payment; to pass or use (time); to, wear out or use completely - витрачати; проводити час; утомитися). У нашому прикладі негативна оцінка зумовлена префіксом, що має негативне значення, а також, до деякої мірою й основою, що містить понятійно зумовлену оцінку. Відзначимо, що в дієсловах, утворених за даною схемою наведена вище семантичну модель, оцінка може бути контекстуально зумовленою, як наприклад, у словах: *overdress*, *overdo*.

У другій схемі також виділяється одна семантична модель: Pref._{pos(2)}+N_{pos}-V_{pos}. Наприклад, *overjoy* - ошчасливити; обрадувати (*joy* - great happiness- радість). У даному прикладі оцінка похідного слова зумовлена як префіксом, так і вихідним словом, що містить семантичну оцінку. Префікс у цьому випадкові є префіксом-модифікатором оцінного значення. Отже, префікс *over-* може виступати як префікс-оператор оцінки, так і префікс-модифікатор оцінного значення.

2. Дієслова із префіксом *in-* формуються за схемами: 1. Pref.+V-V. 2. Pref.+N-V.

У першій схемі можна виділити такі семантичні моделі:

1. Pref._{neg.(1)}+V_{neg.}-V_{pos.}, як наприклад: undeceive розкривати правду; відкривати (очі на що-небудь.) (deceivev- cause (smth.) to believe smth. that is false; play a trick on; mislead (on purpose) - обманювати; вводити в оману). Поява позитивної оцінки в похідному слові зумовлена тим фактом, що в результаті взаємодії префікса, що має негативне значення, і основи, що містить семи негативної оцінки, відбувається нейтралізація негативного значення вихідного слова, а в похідному дієслові відбувається зміна знака, оцінки.

2. Pref._{neg.(7)}+V_{neutr.}-V_{neg.}. Наприклад: unman - позбавляти мужності, залишити без людей; оголити (manv-supply, with persons for service or defence - укомплектувати особовим складом; займати людьми). Негативна оцінка в похідному слові з'являється під впливом префікса, що є префіксом-оператором оцінки.

У другій схемі можна виділити одну семантичну модель, а саме: Pref._{neg.(2)}+N_{neutr.}-V_{neg.}. Наприклад: unfrock - позбавляти духовного сану (за яку-небудь провину) (frockn – woman's or girl's dress; monk's long gown with loose sleeves - дамська або дитяча сукня; ряса). Негативна оцінка виникає в слові під впливом негативного префікса, що, взаємодіючи з одним із значень вихідного слова (у нашому випадку з другим), надає похідному слову негативного значення.

3. Дієслова із префіксом out- утворюються за схемами: 1. Pref.+Adj.-V. 2. Pref.+V-V. 3. Pref.+N-V.

У першій схемі можна виділити одну семантичну модель: Pref._{pos.(neg.)}(3)+Adj._{pos.}-V_{pos.(neg.)}, як наприклад: outbrave -перевершувати хоробрістю; відноситися зневажливо ; не побоятися; витримати погрозу (brave_{adj.} - ready to face danger, pain, suffering; having, no fear; fine and splendid- хоробрий; сміливий; чудовий; прекрасний). Префікс out-, містить значення, що вказують на надмірність ознаки або якості, тому знак оцінки похідного слова може бути як позитивним, так і негативним, залежно від контексту уживання слова.

У другій схемі виділимо дві семантичні моделі: 1. Pref._{neg.(3)}+V_{neutr.}-V_{neg.}, як наприклад: outface - засмутити, сконфузити пильним або зухвалим поглядом; триматися нагло, (facev - have or turn the face to, or in a certain direction, be opposite to; meet confidently; recognize the existence of; present itself to; cover with a layer of different material - стояти обличчям до. чогось; зустрічати без страху; обличьовувати). Негативне значення в похідному слові виникає в результаті взаємодії негативного значення інфікса з вихідним словом.

2. Pref._{pos.(3)}+V_{neutr.}-V_{pos.}, як наприклад: outdance танцювати краще інших (dancev- move along in rhythmical steps, usu with music - танцювати). Позитивна оцінка з'являється в похідному слові під впливом позитивного значення, що міститься в префіксі.

У третій схемі можна виділити одну модель: Pref._{neg.(3)}+N_{neg.}-V_{neg.}, як наприклад: outjockey - перихитрити (jockeyv- professional rider; deciever - жокей; ошуканець). У наведеному прикладі обидва компоненти похідного слова мають негативне значення, що й обумовлює негативну оцінку останнього. В усіх випадках префікс out- є префіксом-оператором оцінки.

4. Дієслова із префіксом counter- творяться за схемою Pref.+V-V, де виділяється одна семантична модель, а саме Pref._{neg.(pos.)}+V_{neutr.}-V_{neg.(pos.)}. Наприклад: counteract - протидіяти, нейтралізувати (actv- perform actions do smth. - діяти; надходити). Поява оцінки в похідному слові зумовлена оцінними значеннями наявними в структурі префікса counter-. Необхідно відзначити, що знак оцінки похідного слова, є контекстуально зумовленим. Разглянутий префікс є префіксом-оператором оцінки.

5. Дієслова із префіксом en- утворюються за схемами: 1. Pref.+Adj.-V, 2. Pref.+N-V. 3. Pref.+V-V.

У першій схемі виділимо такі семантичні моделі:

1. Pref._{neutr.(2)}+Adj._{neg.}-V_{neg.}, як наприклад: embitter-озлоблювати; дратувати; отруювати (існування); обтяжувати (gore); роз'ятрувати (bitter_{adj.} - tasting like beer or unsweetened coffee; unwelcome to the mind; hard to bear; causing sorrow; filled with; showing, caused by envy, hate remorse or disappointment; piercingly cold - гіркий; болючий; різкий; їдкий (про слова); озлоблений). Наявність негативно-оцінних сем у семантичній структурі слова зумовлена тим, що вихідне слово містить понятійно зумовлену оцінку. Префікс en-(em-) тільки модифікує оцінку похідного слова, не впливаючи на її появу.

2. Pref._{neutr.(2)}+Adj._{pos.}-V_{pos.}. Наприклад: enrich - збагачувати; вітамінізувати; прикрашати (rich_{adj.} - having much money or property; costly; splendid; luxurious; producing or having much or many; abundant; containing a large proportion of fat, oil - багатий; розкішний; цінний; рясний; родючий). Позитивна оцінка в похідному слові зумовлена тим, що семантична структура вихідного слова містить семи позитивної оцінки. І в цьому випадку префікс en- лише модифікує оцінку похідного слова, не здійснюючи істотного впливу на її формування.

3. Pref._{neutr.(2)}+Adj._{neg.}-V_{neg.}, наприклад: enfeeble -послаблювати (feeble_{adj.} - weak; faint; without energy -слабкий; кволий; незначний). Як і в попередніх випадках, негативна оцінка похідного слова залежить від вихідного слова, що містить оцінні рсеми (у цьому випадку негативні). Префікс тільки модифікує оцінку, наявну в похідному дієслові.

У другій схемі можна виділити одну семантичну модель, а саме: Pref._{neutr.(2)}+N_{neg.}-V_{neg.}. Наприклад: enrage -дратувати; лютити (rage_n - a state of wild uncontrollable anger -лють; гнів; шаленство). Як видно з наведеного прикладу, семантична структура вихідного слова містить негативно-оцінні семи, що й зумовлює виникнення негативної оцінки в похідному дієслові. Префікс en- є префіксом-модифікатором, тому що він лише підсилює оцінку похідного слова, не роблячи істотного впливу на її появу.

У третій схемі можна виділити дві семантичні моделі:

1. Pref._{neutr.(2)}+V_{neg.}-V_{neg.}, як наприклад entangle -заплутувати; ввіймати в пастку (tangle_v - to make or become a mass of disordered and -twisted threads; be (become) involved in a fight or quarrel with - заплутувати (намірено); ускладнювати (справи); втягувати у сварку). Негативна оцінка в похідному слові зумовлена наявністю сем негативної оцінки у вихідному слові.

2. Pref._{neutr.(2)}+V_{pos.}-V_{pos.}. Наприклад: enlighten - просвіщати; інформувати (lighten_v - make light or bright; become light "or bright; send out lighting - висвітлювати; світити; блискати). У цьому випадкові позитивна оцінка похідного слова є наслідком того, що вихідне слово характеризується понятійно зумовленою позитивною оцінністю. І в першому, і в другому випадках префікс en- є префіксом-модифікатором.

6. Дієслова із префіксом ex- утворюються за схемами: 1. Pref.+N-V. 2. Pref.+V-V.

У першій схемі виділяються такі семантичні моделі:

1. Pref._{neutr.(2)}+N_{neg.}-V_{neg.}, як наприклад: exacerbate -загострювати; дратувати; озлоблювати (acerbity_n - bitterness of speech, manner, temper; bitter remark - терпкість; різкість; жорстокість). Тут оцінне значення похідного слова залежить від вихідного слова, що містить семи негативної оцінки.

2. Pref._{neutr.(2)}+N_{pos.}-V_{pos.}, як наприклад: exalt -піднімати; звеличувати; піднімати настрої (alt_n be higher in smth. to be in a good mood - бути в гарному настрої). У цьому випадкові поява позитивної оцінки в похідному дієслові так само зумовлена вихідним, що має позитивні семи у своїй семантичній структурі. І в першому, і в другому випадках префікс ex- є префіксом-модифікатором оцінного значення.

У другій схемі виділяється одна семантична модель: Pref._{neg.(4)}+V_{neutr.}-V_{neg.}, як наприклад: excommunicate - відлучати від церкви за якусь провину (communicate_v - pass on. (news, information, feelings heat, motion and illness); share or exchange (news, etc.); be connected; to give communion to -повідомляти; передавати; спілкуватися; причащати). Негативна оцінка в цьому випадкові пояснюється префіксом, одне зі значень якого є негативним ("deprive of" -позбавляти чого-небудь), тобто цей префікс може виступати не тільки як модифікатор, але і як оператор оцінного значення.

7. Дієслова із префіксом be- творяться за схемами: 1. Pref. +N-V. 2. Pref.+Adj.-V. 3. Pref.+V-V.

Першу схему характеризують дві семантичні моделі:

1. Pref._{neutr.(2)}+N_{pos.}-V_{pos.}. Наприклад: befriend – відноситься дружно; допомагати (friend_n - a person whom one knows well and likes, but who is not related; a helper; supporter; person showing kindness and understanding –друг; приятель; прихильник; доброзичливець). Позитивна оцінка в цьому випадкові зумовлена позитивним значенням вихідного слова.

2. Pref._{neutr.(2)}+N_{neg.}-N_{neg.}, як наприклад: befool - дурачити; обманювати (fool_n person without much sense; stupid or rash person; person whose conduct one considers silly дурень; глупец; блазень). Семантична структура вихідного слова містить семи негативної оцінки, що сприяють появі негативно-оцінного значення в похідному слові. Префікс be- можна віднести до групи префіксів-модифікаторів, тому що він тільки модифікує значення похідного слова.

У другій схемі виділяються також дві семантичні моделі: 1. Pref._{neutr.(2)}+Adj._{pos.}-V_{pos.}, як наприклад: becalm-заспокоювати; утішати (calm_{adj.} - free from excitement; quiet; untroubled; (of weather) not windy; (of water) not rough; smooth; still - спокійний; тихий; мирний; безвітряний). Позитивна оцінка похідного слова, як видно з наведеного прикладу, зумовлена наявністю сем позитивної оцінки в семантичній структурі вихідного слова.

2. Pref._{neutr.(2)}+Adj._{neg.}-V_{neg.}, як наприклад: befoul – бруднити; опоганювати (foul_{adj.} - bad smelling and impure; (of weather) rough; stormy; evil; wicked; very bad; unpleasant – брудний; огидний; заразний; підлий; безчесний). Тут негативно-оцінне значення похідного слова з'являється в результаті впливу сем негативної оцінки, що є в семантичній структурі вихідного слова. І в першому, і в другому випадках префікс be- впливу на формування оцінки в похідному слові не робить. Він тільки модифікує оцінне значення похідного дієслова, тобто є префіксом-модифікатором.

У третій схемі виділяється одна семантична модель: $\text{Pref}_{\text{neutr.}(2)} + \text{V}_{\text{neg.}} - \text{V}_{\text{neg.}}$, як наприклад: *believe* – оббредати; спалювати (*lieve* – make a statement that one knows to be untrue бредати; обманювати). Як і в попередніх випадках, оцінка похідного слова зумовлена наявністю оцінних сем (у даному прикладі негативних) у вихідному слові. Префікс і в цьому випадку тільки модифікує оцінку, що є в похідному слові, не впливаючи на її появу.

8. Дієслова із префіксом *dis-* творяться за схемами: 1. $\text{Pref.} + \text{Adj.} - \text{V.}$ 2. $\text{Pref.} + \text{N} - \text{V.}$ 3. $\text{Pref.} + \text{V} - \text{V.}$

У першій схемі виділяється одна семантична модель:

$\text{Pref}_{\text{neg.}(3)} + \text{Adj}_{\text{pos.}} - \text{V}_{\text{neg.}}$, як наприклад: *disable* – робити нездатним, негожим; калічити (*able*_{adj.} have the power, means or opportunity to do smth.; clever; capable; having or showing knowledge or skill - умілий; що вміє; знаючий; здатний; талановитий). Негативна оцінка в похідному слові виникає в результаті взаємодії негативного значення префікса *dis-* із позитивним вихідним словом. Негативне значення префікса превалює над семами позитивної оцінки, що містяться в семантичній структурі вихідного слова, що й обумовлює появу негативно-оцінного значення в похідному дієслові.

У другій схемі виділяється також одна семантична модель:

$\text{Pref}_{\text{neg.}(3)} + \text{N}_{\text{pos.}} - \text{V}_{\text{neg.}}$. Наприклад: *dishonour* - збещестити (*honour* - great respect, often publicly expressed; high standards of character, that cause one to be respected by others; smth. that brings pride or pleasure - честь; слава; шляхетність; гарна репутація). Поява негативно-оцінки в семантичній структурі похідного слова пов'язана з впливом негативного значення префікса на позитивне значення вихідного слова, у результаті чого відбувається заперечення позитивного значення, вираженого іменною основою.

У третій схемі можна виділити дві семантичні моделі:

1. $\text{Pref}_{\text{neg.}(3,4)} + \text{V}_{\text{neg.}} - \text{V}_{\text{pos.}}$. Наприклад: *disarm* - роззброювати; умиряти (*arm* - supply, fit weapons and armour; prepare for war - озброюватися; готуватися до війни). Негативне значення префікса *dis-* вступає у взаємодію з негативними семами, що містяться в семантичній структурі вихідного слова, і нейтралізує їх. У результаті цього процесу в похідному слові з'являється позитивна оцінка.

2. $\text{Pref}_{\text{neg.}(1,6)} + \text{V}_{\text{pos.}} - \text{V}_{\text{neg.}}$, як наприклад: *dislike* – не любити; почувати відразу (*like* - be fond of; have a taste for; find satisfactory or agreeable - подобається; любити). Негативно-оцінне значення в похідному слові виникає через те, що негативне значення префікса витискає позитивні семами, наявні в семантичній структурі вихідного слова.

В усіх вищенаведених випадках префікс *dis-* бере активну участь у формуванні оцінки похідного слова, тобто він є префіксом-оператором оцінки.

Таким чином, префікси дієслів також, як і префікси іменників і прикметників, можуть бути розподілені на дві групи:

1. Префікси-оператори оцінки. Сюди можуть бути віднесені префікси: *under-*, *mis-*, *de-*, *co-*, *over-*, *un-*, *out-*, *counter-*, *dis-*.

2. Префікси-модифікатори оцінки. У цю групу входять: *ex-*, *en-*, *be-*.

Такі основні схеми і семантичні моделі творення іменників, прикметників і дієслів з оцінним значенням за допомогою префіксів.

Таким чином, у формуванні похідного слова і його семантики значимими виявляються численні чинники і закономірності, опис яких у всьому їхньому переплетенні і взаємодії – актуальне завдання дериватології, із вирішенням якого пов'язується можливість моделювання словотворчих процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляева Т.В. К вопросу о конверсальных возможностях префиксов в английском языке // Исследование по английской филологии. Л.: ЛГУ, 1971. – Вып. IV. – С.14-20.
2. Мешков О.Д. Словообразование современного английского языка. – М.: Наука, 1976. – 248с.
3. Мореховская Э.Я. Основные аспекты общей теории лингвистических моделей. – Киев: Вища школа, 1975. – 246с.
4. Пиотух К.В. Система префиксации в современном английском языке: Автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИЯ. – М., 1974. – 16с.
5. Foster B. The changing English language. – London: Macmillan; New York: St. Martin's press, 1968. – 263р.
6. Marchand H. The categories and types of present-day English word-formation: A synchronic-diacronic approach. – Birmingham: Univ. of Alabama press, 1986. – 379р.